

Herken je me niet?

Herken je me niet?

Tom van Engelen

Alle gebeurtenissen en personages in de tien vertellingen van dit boek zijn aan de fantasie van de auteur ontsproten. Overeenkomsten met de werkelijkheid berusten op toeval.

Auteur en concept: Tom van Engelen

Coverontwerp: Heike Odermatt – www.odermatt.nl

Fotografie: Martine van den Oever – www.martinevandenoever.nl

Model: Cleo van der Schaft

ISBN: 9789402134131

Versie: zomer 2015

“To be played at maximum volume”

© Tom van Engelen

Easy Realism // Creation on Demand

En zo kom je in de loop van de jaren [...] erachter dat je meestal niet jezelf bent, niet symmetrisch met jezelf, maar dat je het grootste deel van je leven in een aantal vreemde incarnaties bestaat voor welke je alle verantwoordelijkheid van de hand zou wijzen als je kon.

Willem Frederik Hermans ~ *fragment uit "Nooit meer slapen"*

Ik draag dit boek op aan mijn vader, die ik altijd herken.

TvE

Vlucht

De lampjes van de babyfoon lichten op. Eerst een paar, dan een paar extra, totdat alle lampjes branden, tot de felrode aan toe. Niet nu al, denkt Sanne, niet nu al. Ze is nog niet klaar voor de volgende ronde van kunstmatige blijdschap en spelen met keukengerei op kinderformaat. Een tijdschrift bungelt lusteloos in haar hand, de andere hand omklemt een mok nog half gevuld met warme chocolademelk.

Eventjes rust.

Maar de kleine Boudewijn is klaarwakker. Sinds kort doet hij nog maar één slaapje per dag, en dat is best wennen voor Sanne. Ze krijgt ineens nog minder gedaan, en als haar man Erik rond etenstijd thuiskomt van zijn werk, begroet hij haar met een zucht. Geen kus, geen knuffel, geen warme woorden, slechts een zucht. Hij ziet de kleine niet langer dan een uurtje voordat hij aan de grote slaap begint. Tandenspoetsen en de laatste luier van de dag omdoen is meestal al teveel. Sanne vindt Erik een goede vader, maar alleen als het weekend is. Dan kan ze langer dan vijf minuten in een tijdschrift lezen, opgaan in een verhaal. Een roman heeft ze in geen jaar meer aangeraakt. De gedachte om aan een mooie Zweedse trilogie te beginnen trekt steeds opnieuw, maar vermoeit tegelijkertijd. Korte, vluchtige prikkels, dat is alles wat er tussendoor schiet. Op Facebook gluren, fastfood voor de geest. Genieten van andermans leven, dat altijd zoveel leuker lijkt.

De lampjes van de babyfoon blijven oplichten dus er zit niets anders op. De routine is na een jaar en een paar weken sinds de geboorte van Boudewijn bijna weerzinwekkend. Kind uit bed, luisteren naar het speeldoosje met *Für Elise*, rompertje open, luiertje open,

vegen met het billendoekje, crème op de gevoelige delen, nieuwe luier, luier dicht, ongelukje op het aankleedkussen, kind helemaal naakt, nieuwe romper, nieuwe luier, aankleden, sokjes aan, broekje aan, "Boudewijn, trek je sokken niet uit!", sokjes aan, kind op de arm, een bescheiden hint van een hernia. Trap af. Trap op, truitje vergeten. Trap af. Languit op het speelkleed. Boudewijn is ontevreden! In de armen van mama is het zoveel leuker, pak me op mama, pak me nou oo-op!

Na een kwartier loopt het mannetje tevreden door de kamer, lange vinger in de hand, overal plakkerig suiker, op de meubels en de televisie, maar Boudje is tevreden. Sanne is zo blij dat hij eindelijk helemaal zelfstandig kan lopen. Het biedt hem zoveel meer entertainment, en Sanne zoveel meer rust.

'Ik vind het zo leuk als Boudje nieuwe dingen kan, ik heb alleen geen zin om het hem te leren. Slechte moeder ben ik hè,' vertelt Sanne aan de telefoon aan haar vriendin Nienke. Sanne haat Nienke, want Nienke heeft alles wat Sanne ooit ook had, maar zij hield wel vol. Een uitdagende baan bij een gerenommeerd modetijdschrift, waar ze jaren geleden samen waren begonnen. Verbijsterd was ze toen Nienke op een dag tussen neus en lippen door vertelde dat ze een jaar naar Australië ging. Zomaar ineens. Weg van alles, omdat het kon. Ze had een vriend, die moest maar gewoon geduld hebben. Ze had een studio in Amsterdam, daarvan zegde ze de huur op. Haar ouders waren dood, met haar broer had ze summier contact. Ze kon vertrekken en niemand die daar last van had. Haar vriend maakte het uit, die had geen zin om te wachten, dus echte liefde was het ook niet. "No problem" had Nienke monter gezegd, en Sanne keek met tranen in de ogen naar hoe de wielen van de grote Boeing het asfalt van Schiphol loslieten, zo

elegant; het vliegtuig danste op de wind zoals Nienke altijd danste op zwoele Spaanse gitaarmuziek.

Ze kwam exact een jaar later terug. Ze verbleef in het noorden van Australië, “zo dicht mogelijk bij de zon” had ze gezegd met een tropische glimlach. Haar buik was subtiel rond, vier maanden zwanger van een man met wie ze eenmaal had geslapen. Het interesseerde haar niet, het “niet hier zijn” had haar spiritueel gemaakt, en dit kind was een geschenk.

Sanne had ondertussen Erik leren kennen. De klassieke goedgezakte, makkelijk te manipuleren door een modetutje als Sanne. Op de avond van Nienke’s terugkeer deelde ze aan hem mee dat ze kinderen wilde, en Erik ging sputterend akkoord. Na een maand lag de positieve zwangerschapstest als een trofee op een vettig tafeltje van de McDonald’s, waar Nienke en Sanne in hun studietijd minimaal eenmaal per week zondigden met milkshakes en hamburgers. Die traditie keerde na het jaartje Australië terug.

‘O, gekke Sanne, kinderen zijn niets voor jou, wat heb je gedaan?’ zei Nienke. De ironie in haar ogen was niet te verhullen. Sanne voelde een stomp in haar maag, dit is niet waar ze op had gerekend.

‘Mijn eierstokken Nien, ze rammelen. Het is jouw schuld, jij komt tonnetje rond terug uit Australië, zwanger van één of andere vage watersporter. Hoe kon je zo onvoorzichtig zijn!’

Het werd een scène. Pas veel later, toen bij Nienke de weeën begonnen, belde ze Sanne op. Vergeven en vergeten, de vriendinnen waren weer bij elkaar.

Boudje is een lieverd. Een vrolijk en opgewekt kind, maakt geen ruzie met zijn vriendjes op het kinderdagverblijf, is zuinig op zijn speeltjes, en als hij ziek is speelt hij dapper door, terwijl zijn moeder achter

hem aan rent met een doekje om zijn neus af te vegen. Het leven is goed als je Boudje heet.

Boudje houdt van regelmaat. In huis zijn voldoende spulletjes om de dag mee in te delen. 's Ochtends op het speelkleed met muziekspeeltjes en vormenstoofjes, na de fruithap speelt hij in het keukentje, dan slapen. Na het middagdutje heeft de garage met takelwagens en ambulances (met sirenes!) alle aandacht, voordat de activiteiten hun tol beginnen te eisen en hij graag dicht bij zijn moeder is. Eindeloos Nijntje en Dribbel en dierenboekjes voorlezen, leerzame plaatjes kijken, lekker met de speen in de mond op schoot zitten bij geduldige lieve mama. Rond de klok van vijf uur mag de televisie wel even aan. Educatief verantwoorde tekenfilms die Boudje leren zingen, tellen, eerlijk delen en lol maken. De iPad komt alleen in het weekend tevoorschijn, hebben Sanne en Erik afgesproken. Eerst driedimensionaal leren, dan komt de wereld van het scherm vanzelf. Zo blijft de tablet tenminste nog een beetje speciaal. Hypocriet is het ook, want Sanne heeft de hele dag haar iPhone in de hand. Facebook kijken, tweets plaatsen, staat er toevallige een leuke baan op LinkedIn?

Sanne overleeft de zoveelste bezuinigingsronde bij haar uitgever niet. Ze mag na haar zwangerschapsverlof nog een paar weekjes werken, maar er is geen houden aan. Teruglopende advertentie-inkomsten, dalend abonneebestand, alle trends duiken in het rood. Sanne staat op straat. Erik heeft het ook niet getroffen, maakt voor een hongerloontje lange dagen als vrachtwagenchauffeur voor een groothandel in sanitair. Vaak neemt hij extra diensten, om een centje extra te verdienen. Als aan het einde van de maand de telefoonrekening van Sanne komt, spreekt hij een dag niet tegen haar.

Bij Nienke thuis hangen de souvenirs van haar leven in Australië prominent aan de muur. Haar kindje, een prachtige dochter, heeft al het mooie van Nienke, aangevuld met de krachtige fysieke kenmerken van de sportman met wie ze had gevreeën. Nienke bouwt aan een succesvol leven als freelancer, en meer dan eens is haar kleine Danique te gast bij Sanne, als de hippe reporter zelf naar een modeshow in Parijs, Milaan of Londen moet.

Nienke heeft de carrière die Sanne ooit ook had, en nadat ze terugkeerde uit Australië gewoon opnieuw. Ze is beter in haar vak, kwelt Sanne zichzelf als ze 's avonds niet kan slapen. Ze is doodmoe, de wallen onder haar ogen bieden ruimte aan prostituees, maar soms kan ze hele nachten de slaap niet vatten. Dan piekert ze over haar leven. Als ze wenst dat ze nooit zwanger was geworden komen de tranen, en stapt ze uit bed om een slaappil te pakken. En een slok whisky uit de bescheiden verzameling flessen van Erik. De volgende dag is ze niets waard en belt ze haar schoonmoeder om Boudje op te halen. Ze is dan ziek. Na een uur is ze opgeklaard en kijkt ze soapseries in bed, eet beschuit in bed ook al heeft Erik daar een hekel aan, en speelt met haar vibrator ook al zijn de batterijen bijna leeg. Ze gaat in bad. Ze bladert door de knipselmap die haar moeder maakte van al haar publicaties in de meest gerenommeerde magazines van Nederland en België. Het lijkt een eeuwigheid geleden dat ze werkte.

'Ik was iemand,' zegt ze tegen zichzelf in de spiegel op de overloop. Naast de spiegel staan turfjes in het hout gekerfd. Ze geven aan hoe oud Sanne en Erik zich voelen. Die van haar tellen zevenendertig streepjes, die van hem tweeënveertig. In werkelijkheid is Sanne jonger dan ze zich voelt, terwijl Erik nog geen streepje heeft gezet sinds ze met dit rare gebruik begonnen. Na

de geboorte van Boudewijn voegde Sanne op haar drieëndertigste verjaardag vier streepjes toe.

Sanne schenkt thee in, iets Marokkaans van het winkeltje op de hoek, en pakt een *Vogue* van de stapel. De echte, de Amerikaanse. Dan gaat de deurbel en tot haar schrik ziet ze dat het al vijf uur is. Schoonmoeder voor de deur, een brullend Boudje, de kleine spruit heeft honger als een paard.

‘Vanmiddag wilde hij zijn boterham niet,’ jammert schoonmoeder.

‘Shit, ik ben net wakker, ik ben de tijd vergeten,’ liegt Sanne. Snel werkt ze haar schoonmoeder de deur uit en maakt van de restjes uit de keukenkast een maaltijd die Boudje met smaak naar binnen werkt. Ze is niet naar de winkel geweest, en appt Erik dat hij pizza’s moet meebrengen. Ze voelt zijn gezucht door de telefoon, twintig euro voor twee afhaalpizza’s is een boel geld als je onder de armoedegrens leeft. Grappen over de voedselbank mag Sanne al een tijdje niet meer maken. “We kunnen ook een uitsmijter bakken”, appt ze nog, maar Erik komt niet meer online. Geen blauwe vinkjes. Als Boudje een uur slaapt komt hij thuis met twee afgekoelde Margherita’s, de arme-mensen-pizza. Sanne heeft geen trek meer.

Erik voelt de jaren tellen als hij dagenlang in de cabine van de vrachtwagen zit. Zin in seks heeft hij allang niet meer, en Sanne dringt niet aan. De ontplofte egel tussen haar benen na de gecompliceerde bevalling van Boudje heeft hij nog maar zelden willen liefkozen. Sanne heeft een buikje gekregen, en dat doet pijn. Ze was altijd slank als een den, bij een modeshow is ze ooit aangezien voor een fotomodel. Niet Nienke, maar zij, wat een genot! Verleden tijd is het, dat geweldige lichaam. Op haar buik zijn in perfecte symmetrie, met haar navel als middelpunt, de lijnen van de veel te snel gegroeide buik

te zien; haar tijgervelletje noemt ze dat, de eeuwigdurende herinnering aan haar zwangerschap. Het is niet gek dat een verlangen naar strelingen voor haar ego Sanne in de armen van een andere man dreef.

Op het kinderdagverblijf ontmoette ze Archibald, een man zo excentriek als de naam doet vermoeden, bezig aan zijn tweede leg met een hoogblond leeghoofdig meisje, dat hij per ongeluk zwanger had gemaakt. Toch was ze de moeite waard om zijn eerste vrouw voor aan de kant te zetten. Archibald nam het leven zoals het kwam, en vond het prachtig om zijn zoontje, net zo oud als zijn eerste kleinkind, naar het kinderdagverblijf te brengen. Geinen met de leidsters, andere ouders aan de praat houden zodat ze te laat kwamen op werk, flirten met de leuke moeders. Archibald was zelfstandig ondernemer en deelde zijn agenda in zoals hij zelf wenste. Boudje gaat maar één dag in de week naar het KDV, en na een tijdje merkte Sanne dat Archibald steeds op haar stond te wachten. Zijn aandacht vleide haar genoeg om met hem naar bed te gaan. Als het voorbij was pakte ze een luier van de stapel op haar nachtkastje, vouwde die open en borg de gebruikte condoom erin op.

Het duurde niet lang met Archibald. Op donderdag deed hij het met Sanne, maar op woensdag met Esther en op dinsdag met Kim. Het gebrek aan exclusiviteit van een overspelige eikel was een brug te ver. Bij een volgende ontmoeting voltrok zich de wraak. Sanne fakete een orgasme en trok met haar nagels een bloedspoor over zijn rug. Leg dat maar uit aan je blonde snol, eikel, en ze zagen elkaar alleen nog op het KDV, waar Sanne gemene roddels over hem verspreide. Esther en Kim waren na een paar weken ook wel genezen van Archibald.

Geestverruimende middelen dan maar. Behalve met Nienke heeft Sanne met nog wel meer oud-studiegenoten contact. Sommige van hen had ze in geen tien jaar gezien, maar na een paar maanden op Facebook is het net alsof je elkaar door en door kent. Dat maakt een gesprek als je elkaar ontmoet meteen *to the point*. Iedereen is hetzelfde. Iedereen heeft een looptijd van dertig jaar aan zijn kont hangen voor de hypotheek en de verzekeringen. De kinderen zijn nog jong, net uit de luiers, hooguit. Alles staat nog aan de start, maar echt iets leuks ligt er niet in het verschiet. Ja, nóg een kind krijgen, maar dat is uiteindelijk toch een herhaling van zetten.

Alleen nog maar verbreding, geen verdieping.

‘Als je jong bent heb je nog een bruiloft om naar uit te kijken,’ mijmert Sanne tegen haar oude maatjes. Ze is nooit met Erik getrouwd. Geen geld voor, en zonder feest hoeft het van haar niet. Erik interesseert het geen zier. Hij heeft nog maar weinig interesses. “Alles ist schon mal dagewesen,” zegt hij, en zo begint een depressie van een hele generatie.

Sanne snuift de coke door een kinderrietje naar boven, maar indruk maakt het niet echt. De tintelingen van ballonnen gevuld met lachgas zijn... een lachertje. Het zwaardere werk, daar durft ze zich dan weer niet aan te wagen. Drugs zijn het niet voor haar.

Boudje speelt met zijn keukentje.

‘Je maakt een wijf van hem,’ klaagt Erik. Het is een wonderschone zondagmiddag en iedereen is zoet, en dan moet hij dat ineens zeggen. Sanne staat op en slaat hem met vlakke hand, recht in zijn gezicht. Hij slaat niet terug, terwijl Sanne daar zo naar verlangt. Ze wil iets voelen, want ze vermoedt dat er iets aan de hand is met haar. Ze voelt niets meer, vooral geen vreugde. Alleen als Boudje haar knuffelt voelt ze een warmte die ze

desalniettemin zou kunnen missen. Haar kind is het mooiste wat haar leven nog rest, maar ze zou het best kunnen missen.

Lunch bij de Ikea, dit is het dieptepunt. Boudje zit relaxed in zijn kinderwagen te spelen met de krentenbol die Sanne voor hem heeft meegebracht. Ze staart voor zich uit, turend over een enorme parkeerplaats met tientallen auto's die nog geen fractie van het aantal beschikbare plekken bezetten. Op dit tijdstip en deze dag van de week is de Ikea verlaten. Sanne aait haar zoon over zijn bol.

‘Lieverd, niet huilen, mama gaat naar Australië.’

Ze staat op en begint te lopen. Geen drempel remt haar af, dat verrast haar. De liftknop dan. Een rood randje glimt rond het knopje en verdwijnt als de deuren openen. Ze stapt in, zonder weerstand, en drukt op de knop die de lift naar de parkeergarage voert. De deuren schuiven langzaam naar elkaar toe. In het restaurant ziet ze haar kleine Boudewijn kijken, waar is mama? Dan ziet hij haar, nog net, en hij lacht, en hij zwaait.

Dag mama!

Rimpelingen

*Mijn naam is Nienke
Mijn naam is Nienke
Mijn naam is Nienke
Stress leidt tot herhaling
Een ronkende motor
Mijn naam is Nienke*

Onnatuurlijk tl-licht vaagt elk besef van tijd en plaats weg. Omringd door tientallen collega's die allemaal ergens mee bezig zijn is de ene dag niet van de andere te onderscheiden. Maandag, vrijdag, woensdag? Ze moet hier weg, voor een tijdje niet op deze plaats zijn waar ze de wurggreep voelt van voortdurende saneringen en nutteloze vergaderingen over het keren van het tij, die alle minuten opslurpen die ook aan iets creatiefs, iets constructiefs, iets innovatiefs besteed kunnen worden.

Een jaar geleden verhuisde ze naar haar nieuwe werkplek, een oud ziekenhuis dat door diverse fusies gesloten was. Een investeerder nam het gebouw voor een appel en een ei over en richtte de honderden kleine en grote kamers in als kantooruimte, atelier, magazijn, de mogelijkheden waren eindeloos. Nienke voelde de energie van het pand door haar lichaam stromen bij de eerste keer dat ze binnentrad, maar zo snel als het er was sijpelde het ook weer uit haar. De omgeving vrat energie, de omstandigheden waren niet geschikt voor het produceren van hoogstaande artikelen, aansprekende foto's en tot de verbeelding sprekende lay-outs. Een telefoontje beantwoorden kon nooit in anonimiteit, iedereen luisterde door de rondcirkelende galm mee naar het gesprek. Klagen hierover bij de werkgever bood weinig tot geen soelaas, hier en daar

een krampachtige poging het beter te doen, maar het ziekenhuis was ook een monumentaal gebouw, dus de beperkingen waren aanzienlijk.

Australië.

Op een dag ontwaakte Nienke uit een nacht vol onrustige dromen en besloot ze dat ze weg wilde. Nog in bed opende ze haar laptop en inventariseerde haar wensen. Binnen enkele dagen had ze via een bevriende reisagent alle lijnen uitgezet. Het was een kwestie van een datum prikken en wegwezen. Nu moest ze de losse eindjes opruimen, te beginnen met haar baan.

‘Henry, ik ga er een jaartje tussenuit, oké?’ zegt ze tegen haar baas. Het klinkt als een vraag, het heeft zich vermomd als een vraag, maar haar woorden vormen geen vraag. Nienke heeft van niemand toestemming nodig. Ze gaat en staat waar ze wil, en nu wil ze gaan en staan in Australië, ver weg van alles. Haar baas sputtert tegen, informeert naar achterliggende redenen, maar ze weet die niet in woorden te vangen. In haar hoofd doemen aan de horizon allerlei mijlpalen op, een huwelijk, een hypotheek, kinderen, maar wie zegt dat je in een rechte lijn naar de horizon moet lopen?

Zittend achter haar bureau verzamelt ze nog wat persoonlijke bezittingen die in een doos verdwijnen die ze waarschijnlijk nooit meer zal openen. Nienke vaart haar eigen koers, zonder ballast, en niets of niemand houdt haar tegen. Ze knikt naar een collega, een leeftijdsgenoot, rond van overgewicht en snel blozend, en loopt richting vrijheid. Letterlijk vastgroeien aan je bureaustoel, dat lot wil Nienke niet delen.

Een mannengezicht
Deur op een kier
Daglicht
Wie ben jij?

Mijn naam is Nienke
Laat me gaan

Een ronkende motor
Niet constant maar soms
Waar ben ik?
Waarom ben ik?

Duïsternis en dan daglicht
Eten en drinken
Daglicht en dan duïsternis

Hoe lang al?
Wie ben ik?
Mijn naam is Nienke
Ik ben bang
Ik heb niets gedaan
Laat me gaan, please, let me go

Met de doos kantoorbezittingen op schoot zit ze op haar slaapbank in haar Amsterdamse studioappartement. Ze moet het nieuws straks aan Christoph vertellen.

‘Schat, ik vertrek voor een jaar naar Australië.’

(‘En ik ga alleen...’)

‘En ik dan? Hoe moet het dan met mij... met ons?’ reageert het verbouwde vriendje. Zijn armen hangen slap langs zijn lichaam, wat is ze toch een egoïstische trut, denkt hij, dat ze dit nieuws zo meedeelt tijdens het schillen van de aardappels. Vanavond zuurkoolschotel met perziken en rozijntjes en een vleugje kaneelpoeder, het geheime ingrediënt. Een recept van zijn moeder, maar zij heeft het verfijnd.

Perfectie, net zoals Nienke perfect is, maar ook kil.

Perfectie is kil.

'Lieverd, het is maar een jaar, dat kunnen wij toch?'

'Ik weet het niet, hoe heb je dit zo besloten? Heb ik er dan niets over te zeggen?'

'Nee lieverd, dit is voor mij. Als ik terugkom is het weer "ons", maar nu moet ik gewoon even weg, nu het nog kan. Nu we nog vrij zijn.'

'Jezus, je lijkt wel een klein kind!' schreeuwt Christoph, en hij stormt de kamer uit, wat betekent dat hij haar woning verlaat, want zo klein is haar huisje.

'Dag Christoph.'

Huur opzeggen, maakt Nienke een notitie.

Een mannengezicht

Deur op een kier

Daglicht

Wie ben jij?

'Hush little girl,

this won't hurt a bit'

De tijd van de maand

Niet constant maar soms

Bloed tussen mijn benen

Het maakt hem niet uit

Duisternis en daglicht

Bloed op mijn dijen

Daglicht en duisternis

Hoe lang al?

Wie ben ik?

Mijn naam is Nienke

Ik ben bang

Ik heb niets gedaan

Laat me gaan, please, let me go